



IZBORNA PLATFORMA 2022.

SDA

www.sda.ba

RIJEŠILI SMO SVE
VELIKE KRIZE,
SIGURNO ĆEMO
ZNATI SAVLADATI
I SVE BUDUĆE
IZAZOVE

SIGURNO
— **SDA** —

NAŠIH 5 TEMELJNIH POLITIKA

SDA

SADRŽAJ

1. POLITIKA JAČANJA KAPACITETA SUVEREN-
ITETA I SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE
2. POLITIKA INFRASTRUKTURNOG RAZVOJA,
ENERGETSKE NEZAVISNOSTI I EKONOMSKI
PROSPERITET BOSNE I HERCEGOVINE
3. POLITIKA RAZVOJA INSTITUCIONE ODGOV-
ORNOSTI PREMA STANOVNIŠTVU BOSNE I
HERCEGOVINE
4. POLITIKA IZGRADNJE EVROPSKOG AMBI-
JENTA ZA MLADE U BOSNI I HERCEGOVINI
5. POLITIKA JAČANJA KULTURE, KULTURE
DIJALOGA I TOLERANCIJE, ČUVANJA MIRA U
BOSNI I HERCEGOVINI

1.

POLITIKA JAČANJA KAPACITETA SUVERENITETA I SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE

- Ustavna reforma i zagarantirana vladavina prava
- Evropska perspektiva Bosne i Hercegovine
- Nacionalna sigurnost države Bosne i Hercegovine – sigurna i stabilna Bosna i Hercegovina
- Borba protiv korupcije



2.

POLITIKA INFRASTRUKTURNOG RAZVOJA, ENERGETSKE NEZAVISNOSTI I EKONOMSKI PROSPERITET BOSNE I HERCEGOVINE

- Infrastrukturni razvoj
- Energetska tranzicija i energetska nezavisnost
- Ekonomski prosperitet



3.

POLITIKA RAZVOJA INSTITUCIONALNE ODGOVORNOSTI PREMA STANOVNIŠTVU BOSNE I HERCEGOVINE

- Stabilnost i jačanje penziono-invalidskog sistema
- Stabilan, jak i pouzdan zdravstveni sistem
- Zaštita i unapređenje prava branilaca i civilnih žrtava rata
- Demografska revitalizacija i bolji položaj porodice - briga o demografskim promjena u društvu
- Žene u društvu i političkom životu
- Održivi povratak
- Socijalna i teritorijalna kohezija
- Integracija i razvojni potencijal bosanskohercegovačke dijaspore

4.

POLITIKA IZGRADNJE EVROPSKOG AMBIJENTA ZA MLADE U BOSNI I HERCEGOVINI

- Bolji položaj i perspektiva mladih
- Odgoj, obrazovanje i nauka
- Kultura i sport
- Podrška mladim bračnim parovima



5.

POLITIKA JAČANJA KULTURE, KULTURE DIJALOGA I TOLERANCije I ČUVANJA MIRA U BOSNI I HERCEGOVINI

Iskoristiti bogatstvo različitosti Bosne i Hercegovine te razviti društvo i unaprijediti odnose kroz kulturu, naročito uvažavajući:

- Evropski dijalog
- Međunacionalni dijalog
- Međureligijski dijalog



STVARANJE NOVOG
IMIDŽA – **SVI ZAJEDNO
I JEDINSTVENO
ZA BOSNU I
HERCEGOVINU.**

SDA

IZBORILI SMO
SLOBODU I
NEZAVISNOST,
SIGURNO ČEMO IH
ZNATI SAČUVATI

SIGURNO
— **SDA** —



1.

POLITIKA JAČANJA KAPACITETA SUVERENITETA I SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE

Ustavna reforma i zagantirana vladavina prava

Jačanje države Bosne i Hercegovine naš je primarni i trajni cilj, a izgradnja funkcionalnije i jednostavnije državne organizacije predstavlja put do ostvarenja tog cilja.

Iskustvo i praksa cjelokupnog postdejtonskog perioda u našoj zemlji pokazuju da se funkcionalnost Bosne i Hercegovine ne može postići bez pune funkcionalnosti njenih ključnih institucija, koja je postojećim ustavnim rješenjima očigledno dovedena u pitanje. Isto tako, ekonomski razvoj, efikasnost i funkcionalnost države bili bi daleko izgledniji ukoliko se postojeći glomazni, skupi, nefunkcionalni i nedovršeni sistem zamijeni jednostavnijim, funkcionalnijim i racionalnijim sistemom državne organizacije.

SDA vidi Bosnu i Hercegovinu kao modernu evropsku demokratsku, pravnu i socijalnu državu s tri nivoa vlasti – državnim, regionalnim i lokalnim – i neće podržati niti dozvoliti bilo kakve nove teritorijalne podjele na etničkim principima. Podržat ćemo samo one reforme Ustava (i druge reforme) koje su u interesu svih građana Bosne i Hercegovine i koje na cijeloj njenoj teritoriji osiguravaju punu ravnopravnost naroda i građana sa svim elementima zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda u skladu s Evropskom konvencijom o ljudskim pravima.

Našu podršku imat će samo ona reformska rješenja koja vode jačanju nadležnosti države Bosne i Hercegovine i njenih institucija, uklanjanju blokada iz sistema odlučivanja, funkcionalnom pojednostavljenju strukture vlasti i osiguranju najviših demokratskih standarda.

SDA smatra da su mehanizmi konsultacija i postizanje prihvatljivih kompromisa ključni u iznalaženju općeprihvatljivog teksta novog Ustava Bosne i Hercegovine i Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, koji mogu značiti početak nove etape stabilnosti, razvoja i višeg nivoa kvaliteta života u Bosni i Hercegovini.

SDA će insistirati na potpunoj provedbi presuda Evropskog suda za ljudska prava u predmetima Sejdić – Finci i dr. protiv Bosne i Hercegovine kako bi se osigurala potpuna ravnopravnost građana u izbornom procesu na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine. Naš stav je da se svakom građaninu ove zemlje mora osigurati aktivno i pasivno biračko pravo, tj. pravo da bira i da bude biran, i aktivno ćemo se zalagati za ostvarenje tog prava.

Vladavina prava ključni je preduvjet za razvoj demokratije, političku stabilnost u zemlji i ekonomski napredak. Zalagat ćemo se za provedbu svih odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i redovnih sudova. Normativna hijerarhija, usklađen pravni sistem, poštivanje odluka sudova prioriteta su u ostvarivanju principa vladavine prava. Zalagat ćemo se za profesionalno, nepristrano i nezavisno pravosuđe koje efikasno treba procesuirati sve oblike kriminaliteta u zemlji.

Evropska perspektiva Bosne i Hercegovine

Da bi Bosna i Hercegovina u narednom periodu dobila kandidatski status i približila se članstvu u Evropskoj uniji, potrebni su nam mir, stabilnost i spremnost na reforme.

Nužno je postojanje političke volje, odgovornosti, zrelosti i unutrašnje kohezije.

Zbog ustavno-pravnog aranžmana veoma podložnog blokadama, uz naše pojačane napore, neophodan je pozitivan i snažan angažman međunarodne zajednice. Evropska unija politički, ekspertno i finansijski podržavat će nas kroz Novu inicijativu Evropske komisije za Zapadni Balkan.

Za dobivanje kandidatskog statusa neophodno je raditi na ispunjavanju 14 ključnih prioriteta koji su postavljeni pred Bosnu i Hercegovinu u Mišljenju Evropske komisije po Aplikaciji za članstvo u Evropskoj uniji od 29. 5. 2019. godine. Zbog blokada državnih i federalnih institucija te slabog rada Vijeća ministara Bosne i Hercegovine u mandatu 2018–2022. nije urađeno mnogo. Spremni smo intenzivirati aktivnosti na usvajanju reformskih zakona kako bismo napravili značajniji iskorak u ispunjavanju ključnih prioriteta koji bi od strane Evropske unije mogao biti ocijenjen kao kredibilan napredak za dobijanje kandidatskog statusa do kraja 2022. godine.

Stjecanje kandidatskog statusa bio bi poticaj za političke aktere u ovoj zemlji koji našu budućnost vide u Evropskoj uniji. Kandidatski status, po našem mišljenju, smanjio bi tenzije u zemlji i usmjerio sve političke aktere da zajednički ispunjavamo obaveze u procesu pristupanja koji bi slijedio.

Nacionalna sigurnost države Bosne i Hercegovine – Sigurna i stabilna BiH

Sistem sigurnosti Bosne i Hercegovine je vrlo kompleksno strukturiran.

Fragmenti državnog, entitetskih i kantonalnih elemenata ovog sistema nisu sposobni samostalno odgovarati na moderne sigurnosne prijetnje i izazove, a nemaju uspostavljene funkcionalne i organizacijske veze koje garantiraju funkcioniranje cjelokupnog sistema na nivou države. Time se u mnogim situacijama ograničavaju ili umanjuju mogućnosti učešća Bosne i Hercegovine u mehanizmima međunarodne sigurnosti, koja je često postavka ostvarivanja sigurnosti i na državnom nivou.

Reformski proces kojim se sistem sigurnosti čini efikasnijim i funkcionalnijim u prethodnim godinama je zaustavljen. Budžetska sredstva koja se planiraju i izdavaju za potrebe odbrane i sigurnosti su nedostatna. Improvizacije i kreativnost kojim se ovim institucijama, kroz mehanizme međunarodne saradnje i pomoći, osiguravaju potrebna oprema, sredstva ili različiti modeli edukacije i obuke nedostatni su i dugoročno neodrživi, i to kako u pogledu modernizacije i opremanja odbrambenih i sigurnosnih struktura, tako i u pogledu borbe protiv mnogih sigurnosnih rizika.

SDA će, kao i u svim prethodnim vremenima, biti

- biti nosilac izgradnje svijesti o značaju i mogućnostima daljeg izgrađivanja i jačanja postojećih sigurnosnih i odbrambenih struktura Bosne i Hercegovine;
- biti pokretač i nosilac izrade nove sigurnosne politike države koja će biti na nivou zahtjeva vremena u kome živimo – na unutrašnjem i međunarodnom planu,
- pokretač daljih reformskih aktivnosti kojim će se sistem sigurnosti države dovesti na nivo cjelovitosti i funkcionalnosti,
- učiniti sve potrebne napore kojim će se uvećati budžetska izdvajanja za naoružavanje, opremanje, školovanje i uvježbavanje odbrambenih i sigurnosnih struktura Bosne i Hercegovine, i time direktno doprinijeti jačanju odbrane i sigurnosti države,
- uložiti napore u pravcu daljeg napretka integracije Bosne i Hercegovine u međunarodnu sigurnosnu i odbrambenu arhitekturu, NATO prije svega, kojim se garantuju stabilnost države i regiona,
- raditi na stvaranju političke klime u kojoj će branljivost države, njena sigurnost i stabilnost, predstavljati podlogu za razvoj ekonomije, investicija i svih drugih sadržaja države i njene društvene zajednice.

Borba protiv korupcije

Borba protiv korupcije i organizovanog kriminala treba da bude prioritet svih političkih aktera u zemlji, agencija za provođenje zakona, tužilaštava i sudova.

Spremni smo snažno podržati tu borbu jer smatramo da nema vladavine prava niti ekonomskog napretka zemlje bez efikasne borbe protiv korupcije.

Prema izvještajima sudova, tužilaštava, VSTV-a Bosne i Hercegovine, kao i drugih međunarodnih organizacija koje su se bavile istraživanjima u ovoj oblasti, nesumnjivo je da u prethodnom periodu ova borba nije bila dovoljno efikasna.

Podržat ćemo nezavisan rad agencija za provođenje zakona i pravosudnih institucija u procesuiranju korupcije s ciljem jačanja vladavine zakona i pravne sigurnosti te efikasnije borbe protiv korupcije i organiziranog kriminala.

Smatramo da je neophodno jačati svijest građana da je korupcija štetna za državu i društvo te da je treba iskorijeniti. Potrebno je unaprijediti rad Agencije za prevenciju i koordinaciju borbe protiv korupcije Bosne i Hercegovine kako bi njen rad postao prepoznatljiv i kako bi se širila svijest o zabranjenom postupanju u postupcima javnih nabavki, zdravstvu, obrazovanju i svim drugim segmentima društvenog života.

Podržat ćemo finansijsko i kadrovska jačanje poreskih i inspeksijskih organa u cilju efikasnije borbe protiv korupcije i njihove aktivnije uloge u procesuiranju slučajeva korupcije.

Smatramo da tužilaštva i sudovi moraju posvetiti posebnu pažnju procesuiranju visoke korupcije te da kaznenom politikom, tj. težinom izrečenih sankcija, utječu na sprečavanje činjenja koruptivnih krivičnih djela. Smatramo, također, da je efikasno procesuiranje i kažnjavanje najbolja prevencija.

Ni na koji način nećemo se miješati u rad pravosudnih institucija, ali kao vodeća politička partija u zemlji želimo vidjeti konkretne rezultate.



2.

POLITIKA INFRASTRUKTURNOG RAVZOJA, ENERGETSKE NEZAVISNOSTI I EKONOMSKI PROSPERITET

Osnove Politike, Infrastrukturnog razvoja

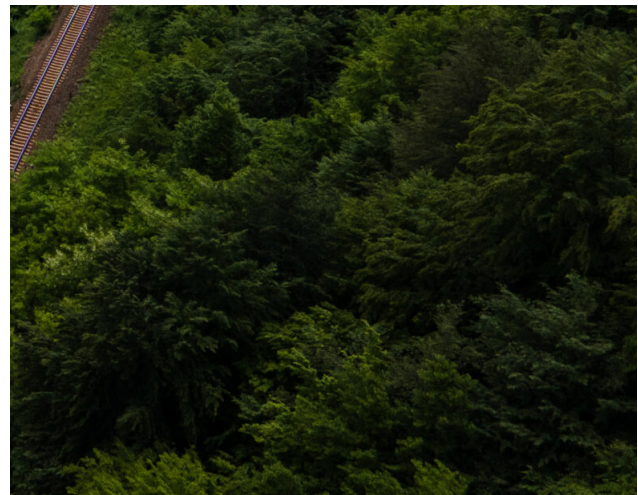
- Cilj „SDA“ je da do 2030 bude završen Koridor Vc i 100 kilometara novih autocesta i brzih cesta

Putna infrastruktura (najkapitalniji projekti)

Za finansiranje Koridora Vc osigurani su izvori finansiranja za sve dionice budućeg autoputa koji povezuje sjever i jug Bosne i Hercegovine, a njegova gradnja bit će završena najkasnije do 2030. godine. Zbog toga stoga će se intenzivirati aktivnosti na povezivanju ostalih dijelova Bosne i Hercegovine.

Federacija Bosne i Hercegovine iskoristit će svoju nisku stopu zaduženosti kako bi osigurala povoljne investicione zajmove u vrijednosti od 5 milijardi KM, koji će biti iskorišteni isključivo za otvaranje novih velikih gradilišta širom zemlje, a najvažniji prioriteti su:

- » Izgradnju auto ceste od Žepče – Zavidovići – Tuzla – Brčko kao dio AC Beograd – Sarajevo;
- » Izgradnju brze ceste Bihać – Cazin – Velika Kladuša kao dio mreže na sjevero-zapadu BiH;
- » Izgradnju brze ceste Mostar – Široki Brijeg – Grude
- » Izgradnju Jadransko-jonske autoceste;
- » Završetak brze ceste Nević Polje – Travnik – Jajce;
- » završetak tunela Hranjen.



- Do 2030 godine, uz kompletiran Koridor Vc, novim investicionim ciklusima izgradit ćemo novih 100 kilometara autocesta i brzih cesta.
- Aktivan rad na mreži magistralnih cesta posebno pravaca na TEN-T mreži.

Željeznička infrastruktura

Do 2030. godine, izgradit ćemo željezničku prugu od Vareša do Banovića, a u međuvremenu razviti i započeti projekat izgradnje pruge od Čapljine do Nikšića.

Pored toga, do 2025. godine, završit će se elektrifikacija ključnih pruga u Bosni i Hercegovini uključujući Doboj – Tuzla – Zvornik, te Brčko – Banovići.

Do 2026. godine, razvićemo projekat pruge Nikšić – Čapljina.

Avio saobraćaj

- **Do 2025. godine izgradit ćemo aerodrom u Bihaću, te intenzivirati razvoj aerodromske infrastrukture i širenja mreže heliodroma u Federaciji Bosne i Hercegovine**

Ova ulaganja imaju za cilja da značajno povećaju bruto domaći proizvod ekonomije, izvoz, zaposlenost i međunarodnu konkurentnost države i ispunjavaju cilj održivog razvoja Ujedinjenih nacija, posebno onda kada je u pitanju izgradnja prilagodljive infrastrukture, održive industrijalizacije i poticanje inovativnosti. Poseban fokus je na ulaganja u modernizaciju i izgradnju magistralnih i regionalnih cesta, a s obzirom na to da ove aktivnosti imaju najveći multiplikator efekt na ekonomski rast iz razloga što se svi inputi (resursi) u procesu domaći.



Osnovne politike energetske tranzicije i energetske nezavisnosti

- **Cilj „SDA“ do 2030. godine je izgradnja novih 4.000 MW obnovljivih izvora energije**

Uzimajući u obzir energetske potencijal Bosne i Hercegovine te potrebu za očuvanjem zdravlja njenih građana i okoliša, intenzivirat će se energetska tranzicija države ka obnovljivim izvorima energije. U skladu sa ciljevima održivog razvoja Ujedinjenih nacija, cilj je osigurati pouzdanu, održivu i čistu energiju po pristupačnim cijenama za sve. Ovo će bi postignuto usvajanjem novih i međunarodno usklađenih zakona te dodatnim ulaganjem u energetske infrastrukture i izvoze.

Tranzicija ka obnovljivim izvorima energije i energetska efikasnost

- **Cilj „SDA“ do 2030. godine je izgradnja novih 4.000 MW obnovljivih izvora energije**
- Kada su u pitanju zakoni, **usvojiti ćemo i međusobno uskladiti nove zakone o električnoj energiji, energiji i regulaciji energetske djelatnosti, te obnovljivim izvorima energije** koji će omogućiti značajno veće iskorištavanje državnih potencijala kada su u pitanju solarna energija (izgradnja 3.000 MWh) i vjetar (izgradnja 1.000 MWh).
- Radi balansiranja budućeg sistema, zajedno sa privatnim sektorom, izgradit ćemo hidroelektranu u gornjem toku rijeke Neretve na održiv i ekološki prihvatljiv način.
- Radi povećavanja energetske efikasnosti, **stvorit ćemo pretpostavke za uspostavljanje i proširenje ESCO modela na tržištu energije**, što u suštini podrazumijeva niže troškove za energiju i za održavanje uz ugradnju nove opreme, te optimizaciju energetske sistema.



Energetska nezavisnost

U nedostatku domaćih izvora nafte i plina, **obnovit ćemo naftne termine i izgraditi nova skladišta gasa u Kladnju i Butilama, uključujući i skladište tečnog gasa u Pločama**. Na taj način osigurati ćemo dovoljne količine rezervi nafte i gasa u skladu sa direktivama EU.

U cilju povećanja nezavisnosti kroz alternativne lance energetskog snabdjevenja, **do 2026. godine izgraditi ćemo Južnu interkonekciju (Posušje), a do 2030. godine sjevernu (Orašje) i Zapadnu (Bihać) interkonekciju**.



Osnovne Politike ekonomskog prosperiteta

Cilj „SDA“ je rast realnog bruto domaćeg proizvoda od 4 posto godišnje i 15.000 radnih mjesta svake godine

Radna mjesta i javni prihodi

Radi povećanja konkurentnosti te stvaranja boljih i većih prilika u privatnom sektoru, kao i s ciljem zadržavanja radne snage kroz rast plaća, usvojiti ćemo fiskalne zakone i to: Zakon o porezu na dohodak i Zakon o doprinosima, kojima ćemo zbirnu stopu doprinosa smanjiti s 41.5 posto na 30 posto. Cilj je do kraja 2026. godine imati 600.000 zaposlenih u Federaciji Bosne i Hercegovine.

U cilju povećanja fiskalne discipline i izbjegavanja poreza, do 2024. godine usvojiti ćemo novi Zakon o fiskalnim sistemima.

Bolje upravljanje resursima

Radi boljeg upravljanja domaćim resursima i podrške domaćoj industriji, regulisat ćemo upravljanje šumskim gazdinstvima i usvojiti novi Zakon o koncesijama. Intencija unapređenja upravljanja šumom kao resursom je osiguranje dostatnih količina drvne mase za finalnu obradu koja nosi najveću dodatnu vrijednost, odnosno značajno djeluje na povećanje bruto domaćeg proizvoda. Kako bismo bolje iskoristili potencijal privatnog sektora u ulaganja u projekte od javnog interesa, usvojiti ćemo novi Zakon o javno-privatnom partnerstvu, koji će također otvoriti dodatne finansijske mogućnosti.

Radit ćemo na digitalizaciji javnih usluga, kako bismo građanima i privredi olakšali izdavanje dokumenata.

Poljoprivreda i sigurnost hrane

Kako bi se ispunio cilj održivog razvoja Ujedinjenih nacija koji se odnosi na iskorjenjivanje gladi, sigurnost hrane i održivu poljoprivredu, udvostručiti ćemo budžet za poljoprivredu. Cilj je da do 2026. godine Bosna i Hercegovina postane samoodrživa i nezavisna kada je u pitanju proizvodnja mlijeka, ulja i brašna.

Bolje upravljanje javnim preduzećima

Unaprijedit ćemo poslovanje naših javnih preduzeća, između ostalog kroz daljnje uvođenje OECD-ovih principa korporativnog upravljanja, ali i kroz uspostavljanje centralne jedinice za nadzor njihovog poslovanja pri Vladi Federacije Bosne i Hercegovine do 2023. godine.



3.

POLITIKA RAZVOJA INSTITUCIONE ODGOVORNOSTI PREMA STANOVNIŠTVU BOSNE I HERCEGOVINE

Stabilnost i dalja dogradnja penzijskog sistema

U prethodnom mandatu vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine, koju je predvodila SDA, donošenjem novog sistemskog Zakona o penzijsko-invalidskom osiguranju izvršena je izrazito temeljita i pozitivna reforma penzijskog sistema u Federaciji Bosne i Hercegovine. Tom reformom sistem penzijsko-invalidskog osiguranja s aspekta prava dugoročno je postavljen kao održiv, a postignuto je i niz veoma pozitivnih elemenata sistema, kao npr. sljedeće:

- » Dobna granica za penzionisanje od 65 godina, koja će u srednjem roku osigurati održiv omjer penzionera i osiguranika; Borba protiv korupcije u zdravstvenom sektoru;
- » Bodovni sistem izračuna visine penzija, koji je postigao apsolutnu pravednost u visini penzija između novih penzionera bez obzira na to u kojem periodu su ostvarili radni staž;
- » Prema bodovnom sistemu i početnoj vrijednosti boda nove prosječne penzije postavljene su na visinu od 61% od prosječne plaće, što je i iznad nivoa u uporedivim državama Evropske unije;
- » Osigurano je održavanje realne vrijednosti penzija i njihov postepeni realni rast kroz usklađivanje s rastom BDP-a i troškova života;
- » Radni staž ili staž osiguranja kao uslov za ostvarivanje prava penziju u trajanju od 40 godina, uz izuzetak u slučaju invalidnosti;
- » Strateško znavljanje kadra i opreme u svim ustanovama na osnovu evidencije iz centralnih registara.

- » Vanredno su usklađene i usklađivane stare penzije, tako da je minimalna penzija od 1. 3. 2018. godine do polovine 2022. godine povećana s 328 KM na 424 KM ili 30%, dok je prosječna samostalna penzija dostigla 544,87 KM, što je porast od oko 20%;
- » Bodovni sistem izračuna visine penzija, koji je postigao apsolutnu pravednost u visini penzija između novih penzionera bez obzira na to u kojem periodu su ostvarili radni staž;
- » Riješeno je penzionisanje udovica šehida i poginulih boraca, a ispravljanje su i nepravde prema penzionerima povratnicima, sa srazmjernom penzijom u odnosu na Fond za penzijsko-invalidsko osiguranje RS;

U narednim godinama nastaviti će se dograđivati na gornji način izuzetno korjenito i pozitivno reformiran sistem penzijsko-invalidskog osiguranja, i to u sljedećim aspektima:

- » Dalje povećavanje realne visine penzija kroz postavljene model usklađivanja;
- » Pomoć u poboljšanju ostalih elemenata kvaliteta života penzionera, kao što su bolja zdravstvena zaštita, poticanje i pomaganje razvoja mreže centara za zdravo starenje, pomaganje projekata banjskog liječenja i turizma za penzionere itd.;
- » Profunkcionirat će sistem dobrovoljnog penzijskog osiguranja i dobrovoljnih penzijskih fondova;
- » Nastavit će se modernizirati nosilac sistema penzijskog osiguranja Federalnog zavoda za mirovinsko-invalidsko / penzijsko-invalidsko osiguranje za brže i efikasnije rješavanje prava iz penzijsko-invalidskog osiguranja.

Zdravstveni sistem

S namjerom da se uspostavi adekvatan sistem zdravstvene zaštite, SDA će se založiti za sljedeće:

- » Ukidanje rada u privatnim zdravstvenim ustanovama zaposlenika u državnim zdravstvenim ustanovama;
- » Borba protiv korupcije u zdravstvenom sektoru;
- » Utvrđivanje puta pacijenta – primarni, sekundarni i tercijarni nivo zdravstvene zaštite.
- » Ukidanje finansiranja privatnih zdravstvenih ustanova iz javnih budžeta;
- » Uvođenje bio-medicinski potpomognutu oplodnju u sistem zdravstvenog osiguranja
- » Uspostava centralnog registra malignih bolesti i drugih čestih bolesti;
- » Strateško znavljanje kadra i opreme u svim ustanovama na osnovu evidencije iz centralnih registara.

Novim zakonskim rješenjima ponudit ćemo izbor rada u državnoj ili privatnoj praksi, a budući da dvojna praksa potiče korupciju i šteti kvalitetnom odnosu prema pacijentima. SDA, svakako, kao jedan od ciljeva ima i borbu protiv korupcije uopće, što želimo neizostavno implementirati i kroz zdravstveni sistem. Oblast zdravstva oblast je od najvećeg društvenog značaja i kao vodeća politička partija u Bosni i Hercegovini želimo da vidimo konkretne rezultate i u ovoj oblasti.

SDA će se zalagati za određivanje puta pacijenta kroz sva tri nivoa zdravstvene zaštite – primarni, sekundarni i tercijarni. Cilj nam je da pacijenti tačno znaju kako se kretati kroz sistem zdravstva, a kako bi se izbjeglo lutanje i bespotrebno čekanje na zdravstvenu uslugu.

Kako se SDA i dosad zalagala za pronatalitetnu politiku, nastaviti ćemo djelovanje u ovom segmentu i u oblasti zdravstva, te nam je cilj u sistem zdravstvenog osiguranja uvesti i bio-medicinski potpomognutu oplodnju.

Naš prioritet je, također, uspostava centralnog registra malignih i drugih čestih bolesti, a kako bismo osigurali bolju zdravstvenu zaštitu građana i jačali principe solidarnosti. Aktivnosti ćemo provoditi u skladu s preporukama Svjetske zdravstvene organizacije, vodeći računa o obavezama Bosne i Hercegovine u pogledu međunarodnih standarda u zdravstvenoj zaštiti (Evropska socijalna povelja, Deklaracija o pravima pacijenata u Evropi, Rezolucija Ujedinjenih nacija).

Potrebno je znavljanje opreme i kadra u svim zdravstvenim ustanovama, pri čemu je također potrebno proces znavljanja strateški usklađivati s potrebama tržišta, a kako bi se usporio i demotivirao odlazak medicinskog kadra iz zemlje.

Statusna prava boračkih kategorija i očuvanje tekovina odbrane Bosne i Hercegovine od agresije u periodu 1992. - 1995. godine

U mandatu 2018-2022. godine osigurano je stabilno finansiranje zakonom propisanih i utvrđenih prava boračke populacije, nastavljena podrška zapošljavanja i samozapošljavanja pripadnika boračkih kategorija kroz finansiranje projekata koji uključuju razvoj malih preduzeća i boračkih zadruga, osiguran nastavak djelovanja Fondacije za pomoć u stambenom zbrinjavanju boračke populacije i rješavanje stambenih pitanja na druge načine, osiguravana su sredstva neophodna za liječenje braniteljskih kategorija, stipendiranje učenika i studenata, osigurana su sredstva za mnoge druge potrebe pomenutih kategorija.

Obezbeđeno je finansiranje Fondacije za pružanje pomoći pripadnicima Armije RBiH i MUP-a RBiH.

Donošenjem sistemskih propisa, izmjenama i dopunama važećih zakona iz ove oblasti povećana su primanja boračke populacije i to:

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnim pravima branilaca i članova njihovih porodica, čime je postignuto sljedeće:

1. Povećanje osnovice članovima porodica šehida i RVI
2. Povećanje iznosa tuđe njege za 100% za najteže RVI
3. Napravljena su i druga poboljšanja u Zakonu, i to:
 - povećanje primanja suprugama poginulog borca bez djece s prihodima
 - djeca bez oba roditelja omogućeno korištenje prava do 35 godine (umjesto dosadašnjih 25 godina)
 - povećanje primanja roditeljima poginulog borca bez prihoda
4. Supruga umrlog ratnog vojnog invalida bez obzira na uzrok smrti, a koja je mlađa od 45 godina i ako nije u radnom odnosu može ostvariti pravo na porodičnu invalidninu u visini od 50% iznosa invalidnine umrlog ratnog vojnog invalida.
5. Definirano je usklađivanje visina osnovice, na način da će se usklađivati u visini zbira 50% procenta porasta potrošačkih cijena i 50% procenta porasta realnog bruto društvenog proizvoda u Federaciji Bosne i Hercegovine u prethodnoj godini, a prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, a najviše do stope rasta realnog društvenog proizvoda u prethodnoj godini.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o posebnim pravima dobitnika ratnih priznanja i odlikovanja i članova njihovih porodica, čime je postignuto sljedeće:

1. Povećanje osnovice za 13,8 %
2. Usklađivanje visine osnovice na način da će se usklađivat u visini zbira 50% procenta porasta potrošačkih cijena i 50% procenta porasta realnog bruto društvenog proizvoda u Federaciji Bosne i Hercegovine u prethodnoj godini, a prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, a najviše do stope rasta realnog društvenog proizvoda u prethodnoj godini.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o pravima demobiliziranih branilaca i članova njihovih porodica, čime je postignuto sljedeće:

1. Pravo na novčanu egzistencijalnu naknadu imaju i demobilizirani branioци povratnici u entitet Republiku Srpsku ili u Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine, bez obzira na godine života ako ne ostvaruju mjesečne prihode u iznosu većem od 50% minimalne penzije isplaćene u Federaciji Bosne i Hercegovine za mjesec decembar 2018. godine i ako je bio pripadnik Oružanih snaga najmanje 12 mjeseci.
2. Pravo na novčanu egzistencijalnu naknadu može ostvariti supruga umrlog demobiliziranog branioca, povratnika u entitet Republika Srpska ili Brčko Distrikt Brčko, bez obzira na godine života ukoliko ne ostvaruje mjesečne prihode u iznosu većem od 50% minimalne penzije isplaćene u Federaciji Bosne i Hercegovine za mjesec decembar 2018. godine i ako je umrla bio pripadnik Oružanih snaga najmanje 12 mjeseci.
3. Pravo na novčanu egzistencijalnu naknadu može ostvariti supruga umrlog demobiliziranog branioca ukoliko na dan podnošenja zahtjeva ima navršenih 57 godina života ukoliko ne ostvaruje mjesečne prihode u iznosu većem od 50% minimalne penzije isplaćene u Federaciji Bosne i Hercegovine za mjesec decembar 2018. godine i ako je umrla bio pripadnik Oružanih snaga najmanje 12 mjeseci.
4. Kantoni su svojim propisima uredili uslove, način i postupak ostvarivanja prava na egzistencijalnu naknadu supruge umrlih demobiliziranih branilaca životne dobi do 57 godina.

Zakon o izmjenama i dopunama zakona o prijevremenom povoljnijem penzionisanju branilaca odbrambeno-oslobodilačkog rata, čime je postignuto sljedeće:

Definirano je usklađivanje visina osnovice, na način da će se usklađivat u visini zbira 50% procenta porasta potrošačkih cijena i 50% procenta porasta realnog bruto društvenog proizvoda u Federaciji Bosne i Hercegovine u prethodnoj godini, a prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, a najviše do stope rasta realnog društvenog proizvoda u prethodnoj godini, čime je omogućeno povećanje penzija za ovu kategoriju kao što se vrši povećanje penzija po osnovu Zakona o PIO.

Prioriteti SDA iz oblasti zaštite prava branilaca i članova njihovih porodica

U oblasti boračko-invalidske zaštite SDA radit će sljedeće:

- » Zalagati se za osiguranje dostignutog nivoa i obima prava i pravičan status boračke populacije u skladu s njihovim potrebama i realnim mogućnostima društva, kroz pravičnu kategorizaciju i materijalno osiguranje porodica šehida i poginulih boraca, ratnih vojnih invalida, dobitnika ratnih priznanja i odlikovanja i demobiliziranih boraca;
- » Podržavati nastavak projekata sistemskog karaktera u čijem fokusu su projekti zapošljavanja i samozapošljavanja boračke populacije;
- » Osigurati podršku u rješavanju stambenih pitanja boračke populacije;
- » Osigurati stipendiranje djece i studenata iz boračke kategorije;
- » Raditi na izjednačavanju prava boračke populacije na prostoru cijele Bosne i Hercegovine;
- » Raditi na donošenju Zakona o boračkim udruženjima od posebnog društvenog interesa,
- » Nastaviti rad na trajnom očuvanju vrijednosti proizašlih iz Odbrambeno-oslobodilačkog rata, uključujući i materijalnu podršku za projekte izrade monografija jedinica Armije Republike Bosne i Hercegovine i drugih izdavačkih projekata vezane za odbranu Republike Bosne i Hercegovine, te finansiranje Fondacije za pružanje pomoći pripadnicima Armije Republike Bosne i Hercegovine i MUP-a Republike Bosne i Hercegovine;
- » Nastaviti rad na aktivnostima s ciljem izgradnje, uređenja i održavanja spomen –obilježja i mezarja šehida i poginulih branilaca i dostojanstveno obilježavanje najznačajnijih datuma i ličnosti iz Odbrambeno-oslobodilačkog rata,

Demografska revitalizacija i bolji položaj porodice - Briga o demografskim promjenama u društvu

U pogledu socijalne i demografske politike, u prethodnom periodu obećano je da će se kroz Zakon o zaštiti porodice s djecom povećati broj porodica s pravom na dječiji doplatak i povećati sam dječiji doplatak, kao i da će se ukinuti ograničenja za ostvarivanje prava na dodatak na djecu i to pravo dati svakom djetetu bez obzira na socijalni status porodice. U mandatnom periodu 2014–2018. Klub SDA, zajedno s premijerom Federacije Bosne i Hercegovine, radio je na sljedećim zakonima koji su u ovom periodu i usvojeni kako u Predstavničkom domu, tako i u Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine:

Zakon o hraniteljskim porodicama

U skladu sa programskim opredjeljenjem Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, jedan od strateških ciljeva Federalnog ministarstva rada i socijalne politike je unaprijediti sistem socijalne zaštite i zaštite porodica s djecom koji će garantirati temeljna i ujednačena prava koja osiguravaju zaštitu socijalno ugroženih kategorija.

U skladu s gornjim, Zakon donosi sljedeće dobrobiti:

- » Unapređuje kvalitet života i socijalnu inkluziju te kvalitet i raznovrsnost socijalnih servisa pod jednakim uslovima za sve stanovnike;
- » Unapređuje i održava harmonizirani sistem hraniteljstva u Federaciji Bosne i Hercegovine;
- » Osigurava održivi prelazak s institucionalnog načina zbrinjavanja na porodični smještaj (hraniteljstvo) u Federaciji Bosne i Hercegovine, a budući da, po Konvenciji Ujedinjenih nacija o pravima djece, djeca imaju prava na život u porodici, ako ne u svojoj biološkoj, onda u zamjenskoj tj. hraniteljskoj);
- » Unapređuje kadrovske i finansijsko-materijalne kapacitete centara za socijalni rad u Federaciji Bosne i Hercegovine u oblasti hraniteljstva;
- » Uspostavlja mehanizam za koordiniranje, praćenje i evaluaciju primjene Javne politike i aktivnosti u oblasti hraniteljstva te povećava stepen finansiranja hraniteljstva iz izvanbudžetskih sredstava (donatorska sredstva, zajmovi).

Zakon o materijalnoj podršci porodicama s više djece

Glavni cilj ovog zakona je zaštita porodice s djecom u njime se osiguravaju jednake mogućnosti za djecu bez obzira na ekonomski status porodica, a budući da je nužno svima pod jednakim uslovima osigurati pristup pravima iz socijalne zaštite.

U skladu s gornjim, Zakon donosi sljedeće dobrobiti:

- » Eliminira diskriminaciju po mjestu življenja, pri čemu na nivou Federacije Bosne i Hercegovine utvrđuje minimum osnovnih prava u oblasti zaštite porodica s djecom u ovom entitetu (pravo na dječiji dodatak i pravo na novčanu pomoć nezaposlenoj porodilji) te doprinosi socijalno pravičnijem i fiskalno održivijem funkcioniranju sistema, kao i izjednačavanju prava djece u Federaciji Bosne i Hercegovine;
- » Eliminira teritorijalni oblik diskriminacije u smislu uklanjanja razlika između kantona u pogledu osnovice i procenata od utvrđenih osnovica prilikom izračunavanja visine dječijeg dodatka ili novčane pomoći nezaposlenoj porodilji;
- » Ublažava posljedice siromaštva koje u znatnoj mjeri posebno ugrožavaju djecu na više različitih načina koji se uzajamno prepliću te kao kao pravni instrument razvija efikasan i održiv sistem podrške porodicama na cijelom prostoru Federacije Bosne i Hercegovine.

Zakon o roditeljima - njegovateljima

Ovim zakonom prvi put u Federaciji Bosne i Hercegovine roditelju-njegovatelju predviđen je status osiguranika, kao i određen obaveznik uplate doprinosa za obavezno zdravstveno osiguranje.

U skladu s gornjim, Zakon donosi sljedeće dobrobiti:

- » Uveden je status roditelja-njegovatelja, kao i pravo roditelja-njegovatelja na materijalnu podršku u vidu mjesečne naknade i pripadajućih doprinosa;
- » Uveden je status osiguranika za roditelja-njegovatelja u sistemu obaveznog zdravstvenog osiguranja;
- » Određeni su postupak ostvarivanja prava, finansiranje, nadzor i druga pitanja od značaja za ostvarivanje prava roditelja-njegovatelja;
- » Članom 11. Zakona utvrđeno je da roditelj-njegovatelj ima pravo na mjesečnu naknadu u visini iznosa neto najniže plaće u Federaciji Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o radu na koji se uplaćuju doprinosi za penzijsko-invalidsko osiguranje, zdravstveno osiguranje i osiguranje za vrijeme nezaposlenosti.

Zakon o ustanovama socijalne zaštite

Ovaj zakon predstavlja pomak naprijed, a budući da pospešuje način rada i djelovanja ustanova socijalne zaštite čiji je osnivač Parlament Federacije Bosne i Hercegovine, a na koje se ovaj zakon i odnosi.

U skladu s gornjim, Zakon donosi sljedeće dobrobiti:

- » Jasno se definira djelatnost ustanova socijalne zaštite, daje se adekvatan prostor ustanovama i osigurava se poboljšanje kvaliteta i širenje dijapazona usluga ustanova socijalne zaštite;
- » Precizno je definirana i struktura članova upravnih i nadzornih odbora ustanova socijalne zaštite, i to kako u smislu broja članova, tako i u smislu potrebnih stručnih zvanja, a sve u cilju kvalitetnije podrške upravljanju u ustanovama socijalne zaštite;
- » Ustanove socijalne zaštite oslobađaju se troškova naknade za članove upravnih i nadzornih odbora, što u značajnoj mjeri poboljšava materijalno stanje ovih ustanova;
- » Oseban značaj ovog zakona ogleda se u činjenici da se njime nadležna ministarstva (Ministarstvo rada i socijalne politike, Ministarstvo za obrazovanje i nauku, Ministarstvo zdravlja i Ministarstvo pravde Federacije Bosne i Hercegovine) obavezuju da u određenom vremenskom roku izrade niz internih akata, standarda i metodologija kako bi se sistemski za sve ustanove socijalne zaštite definirala pojedina pitanja koja dosad nisu bila regulirana, a posebno ona koja su vezana za izradu metodologije utvrđivanja cijena usluga.

Natalitetna politika - ciljevi i zadaci na kojima se mora raditi u narednom periodu

- » Uvođenje zakonske obaveze isplate iz budžeta novčane pomoći za opremanje svakog novorođenčeta u jednakom iznosu na cijelom prostoru Federacije Bosne i Hercegovine;
- » Uvođenje pronatalitetnog dodatka koji se povećava za svako naredno, novorođeno dijete u porodici;
- » Znatno veće subvencioniranje troškova boravka djece u vrtićima, posebno za porodice s više djece;
- » Dodjela besplatnih udžbenika i školske opreme učenicima osnovnih i srednjih škola po istim kriterijima na prostoru cijele Federacije Bosne i Hercegovine;
- » Realizacija programa pomoći i podrške za djecu i mlade tokom procesa njihovog odgoja i obrazovanja (stipendije, besplatan prijevoz, nagrade za uspjehe i postignute rezultate na domaćim i međunarodnim takmičenjima i dr.).

Održivi povratak, socijalna i teritorijalna kohezija, integracija i razvojni potencijal bosanskohercegovačke dijaspore

Iseljništvo iz Bosne i Hercegovine / Federacije Bosne i Hercegovine čini neodvojivi segment bosanskohercegovačkog društva, a snažne veze s iseljništvom strateški su interes Bosne i Hercegovine / Federacije Bosne i Hercegovine.

S ovim u vezi strateški ciljevi politike SDA su sljedeći:

- » Uspostavljanje i razvoj pravnog sistema i institucionalnih kapaciteta rada s iseljništvom na nivou Federacije Bosne i Hercegovine;
- » Uključivanje iseljništva u društveni razvoj Federacije Bosne i Hercegovine;
- » Sudjelovanje poslovnog iseljništva u ekonomskom razvoju Federacije Bosne i Hercegovine;
- » Uključenost mladih iz iseljništva u razvojne politike Federacije Bosne i Hercegovine.

- » Aktivna uloga institucija s područja Federacije Bosne i Hercegovine na jačanju veza s mladima iz iseljništva kroz razvoj obrazovnih, kulturnih i sportskih događaja;
- » Izgradnja ljudskih kapaciteta institucija Federacije Bosne i Hercegovine za saradnju s mladima iz iseljništva.

U skladu s gornjim, prioriteti politike SDA su sljedeći:

- » Uspostavljanje koordinacionog mehanizma za podršku uključivanju koncepta migracija Federacije Bosne i Hercegovine u razvojne politike u Bosni i Hercegovini;
- » Izgradnja kapaciteta međuresornog tijela Vlade Federacije Bosne i Hercegovine za saradnju s iseljništvom u cilju jačanja tehničkih sposobnosti za unapređenje saradnje i koordinacije s iseljništvom u Federaciji Bosne i Hercegovine;
- » Uspostavljanje efikasnog sistema praćenja tokova emigracije i izrade analiza vezanih za iseljenike iz Bosne i Hercegovine, a koji potječu s teritorija Federacije Bosne i Hercegovine;
- » Mapiranje i uspostavljanje evidencije akademskog iseljništva Federacije Bosne i Hercegovine;
- » Aktivna uloga iseljništva u procesu društvenog razvoja u Federaciji Bosne i Hercegovine s akcentom na integraciju bosanskohercegovačkog naučnog iseljništva;
- » Razvijanje savremenih komunikacionih kanala koji će povezati visokoobrazovano iseljništvo s društvenim procesima u Federaciji Bosne i Hercegovine;
- » -Jačanje mehanizma koordinacije za podršku uključivanju iseljništva u društveni razvoj Federacije Bosne i Hercegovine;
- » Izgradnja ljudskih kapaciteta institucija Federacije Bosne i Hercegovine za saradnju s iseljništvom;
- » Uspostavljanje mjera i mehanizama za povećanje nefinansijskih doprinosa iseljništva ekonomskom razvoju Federacije Bosne i Hercegovine;
- » Aktivna uloga mladih iz iseljništva u procesu društvenog i ekonomskog razvoja u Federaciji Bosne i Hercegovine a akcentom na integraciju bosanskohercegovačkog iseljništva;





4.

POLITIKA IZGRADNJE EVROPSKOG AMBIJENTA ZA MLADE U BOSNI I HERCEGOVINI

Izgradnja evropskog ambijenta za mlade u Bosni i Hercegovini podrazumijeva usklađivanje sa evropskim standardima u oblasti izrade i primjene omladinskih politika, kojima se definiraju mjere i predlažu rješenja po pojedinim oblastima s ciljem doprinosa kvalitetnim i progresivnim prilikama za mlade u Bosni i Hercegovini.

Imajući u vidu navedeno SDA će se zalagati za poboljšanje položaja mladih kroz četiri segmenta, a to su:

- » Unapređenje uslova i regulative u oblasti omladinskog aktivizma, organiziranje i volontiranje;
- » Povezivanje sistema obrazovanja s potrebama tržišta rada i unapređenje uslova za rad, zapošljavanje i samozapošljavanje;
- » Promocija sporta i unapređenje položaja vrhunskih sportista i mladih talenata u BiH;
- » Bolja zdravstvena i socijalna briga za mlade u BiH.

Unapređenje uslova i regulative u oblasti omladinskog aktivizma, organizovanja i volontiranja:

- Formirati savjete za mlade u skladu sa zakonima o mladima;
- Usvojiti strategije prema mladima, te imenovati komisije za mlade kao stalna radna tijela pri zakonodavnim tijelima u Bosni i Hercegovini, a čija će nadležnost biti praćenje i dalji razvoj donesenih strategija za mlade;
- Povećati transfere nadležnih ministarstva za mlade iz budžeta svih nivoa vlasti, s ciljem pružanja podrške implementaciji strategija prema mladima;
- Stvarati bolje uslove za informiranje mladih i njihovu direktnu uključenost u procese kreiranja javnih politika koji se odnose na ovu populaciju, te omogućiti bolju komunikaciju mladih s donosiocima odluka;
- Precizno zakonski definirati pojmove kakvi su: „omladinski rad“, „omladinski radnik/ca“, „neformalno obrazovanje“, „inkluzija“ i „digitalni rad“;
- Donijeti zakone o studentskom organiziranju
- Donijeti strategije za promociju volontiranja i poboljšavanje uslova i prilika za volontiranje u Bosni i Hercegovini;
- Omogućiti veće fondove za (su)finansiranje doktorskih studija studentima sa prosjekom ocjena 9.0 i više;
- Uvesti vrednovanje volonterskog iskustva i neformalnog obrazovanja kao kriterija prilikom bodovanja za poticajne programe;
- Uvesti programe prekvalifikacije i dokvalifikacije kroz javni školski sistem.

Povezivanje sistema obrazovanja sa potrebama tržišta rada i unapređenje uslova za rad, zapošljavanje i samozapošljavanje

Imajući u vidu navedeno SDA će se zalagati za poboljšavanje položaja mladih kroz četiri segmenta, a to su:

- Provesti plan Garancije za mlade u skladu sa modelom i smjernicama Evropske unije;
- Usvojiti strategije zapošljavanja mladih koje prepoznaju karijernu orijentaciju mladih i NEET grupu mladih ("not in employment, education or training");
- Planirati budžetska izdvajanja za istraživanja potreba tržišta rada, s ciljem usklađivanja potreba poslodavaca s obrazovnim sistemom;
- Osigurati kontinuiranu podršku poduzetnicima koji su već u programima samozapošljavanja i nalaze se u ranim fazama poslovnih aktivnosti, a kako bi njihovi biznisi opstali;
- Subvencionirati administrativne troškove u iznosu koji ne prelazi 2.000,00 KM za pokretanje biznisa mladih do 35. godine;
- Osigurati poštivanje zakona iz oblasti radno-pravnih odnosa kojima se regulira zaposlenje osoba sa invaliditetom u javnom sektoru;
- Uvesti poreske olakšice za zapošljavanje dugoročno nezaposlenih mladih;
- Unaprijediti sistem informiranja mladih o prilikama za zapošljavanje, edukaciju i trening (web portali i online apliciranje).

Promocija sporta i unapređenje položaja vrhunskih sportista i mladih talenata u BiH

Sport u Bosni i Hercegovini nije dovoljno sistemski uređen kako normativno zakonski tako i u strateškim odrednicama koje bi već porozna i nedovoljno aplikativna trenutna zakonska regulativa trebala imati ukoliko govorimo o sistemskom uređenju oblasti sporta.

Trenutna zakonska rješenja (na nivoima na kojima postoje) ne prate strateške potrebe razvoja: školskog, kvalitetnog i vrhunskog sporta. Ne postoje zakonske obaveze za izdvajanje minimalnih budžetskih sredstava koja bi mogla osigurati kontinuitet sistemskog finansiranja sporta

U skladu s gornjim, prioriteta politike SDA su sljedeći:

- » Da se, poštujući ustavne nadležnosti, tamo gdje to zahtjeva javni interes donesu zakonska rješenja koja će osigurati minimalna procentualna izdvajanja svakog od nivoa vlasti za ispunjenje potreba javnog interesa respektivnih nivoa vlasti u oblasti sporta s tendencijom povećanja izdvajanja u odnosu na prethodne periode;
- » Sport na svim nivoima mora biti sistemski finansiran, a zakonima moraju biti definirana minimalna ulaganja javnog novca za potrebe finansiranja javnog interesa u oblasti sporta;
- » Okvirni zakon o sportu u Bosni i Hercegovini mora imati jasne odrednice koordinacije svih nivoa vlasti u finansiranju pojedinih sportskih aktivnosti.

Trenutna finansijska sredstva koja se izdvajaju za sport u BiH nisu beznačajna ali nisu ni dovoljno dostatan za ozbiljne razvojne programe koji bi mogli osigurati dobro organiziran školski sport i rekreativni sport koji trebaju imati velik uticaj u stvaranju ambijenta masovnosti u sportu.

Takođe, trenutnim iznosima izdvajanja javnog novca te načina preraspodjele na ključne nosioce sportskih aktivnosti u BiH nije moguće osigurati dovoljne polazne osnove sportskim klubovima i sportskim savezima za razvijanje kvalitetnog i vrhunskog sporta koji bi mogao biti konkurentan u našem bližem okruženju. U predhodnim periodima svi nivoi vlasti finansirali su sve oblike sportskog organiziranja i sportskih aktivnosti, što zajedno s nedovoljnim sredstvima i prenormiranostima prilikom javnih procedura kojima se potiču aktivnosti sportskih aktera, svi zajedno, umanjuju efikasnost dosadašnjih društvenih ulaganja u sport. Nove politike u pogledu načina preraspodjele javnog novca u oblasti sporta moraju kriterijski razdvojiti prioritete u finansiranju sportskih aktivnosti svakog respektivnog nivoa vlasti kako bi efikasnost izdvajanja javnog novca za osvajanje javnog interesa u oblasti sporta imala društveno opravdan cilj. Ukoliko bi se zadržalo sadašnje stanje načina preraspodjele javnog novca, samo povećanje iznosa finansiranja sportskih aktivnosti ne bi polučilo velike pomake u razvoju i unapređenju sporta, već bi još više umanjilo procent efikasnosti ulaganja javnog novca u sport, što je društveno neprihvatljivo.

U skladu s gornjim, SDA će se zalagati za sljedeće:

- » Zahtijevat će kreiranje politika kriterijskog finansiranja pojedinih sportskih aktivnosti, a kako bi se izbjegla dosadašnja praksa da svi nivoi u državi finansiraju sve u sportu, čime se efekti izdvajanja za sport umanjuju zbog neefikasnosti finansiranja.
- » Potrebno je denormiranje kompliciranih procedura prilikom dodjele grantova kojima se potiče razvoj i unapređenje sporta uz zadržavanje kontrole namjenskog utroška javnog novca;
- » Potrebno je osigurati da se vrhunski sport i reprezentativne selekcije na nivou Bosne i Hercegovine finansiraju od strane državnih institucija, i to u iznosu od najmanje 90% sredstava određenih za sport na nivou Vijeća ministara Bosne i Hercegovine;
- » Potrebno je osigurati da entitetske vlasti i vlasti distrikta Brčko finansiraju reprezentativce s prosjeka datog entiteta i distrikta, i to do 50% sredstava određenih za sport na ovim nivoima vlasti, a preostala sredstva trebaju se koristiti za kvalitetni sport od interesa za dati entitet ili distrikt;
- » Potrebno je osigurati da kantonalne vlasti i, u manjem dijelu, općinske vlasti također finansiraju vrhunski sport, ali da zajedno preuzmu finansiranje školskog, kvalitetnog i masovnog / rekreativnog sporta.

Položaj vrhunskih i kvalitetnih sportista te mladih talenta u Bosni i Hercegovini izuzetno je nepovoljan ukoliko se poredimo sa zemljama u našem okruženju. Statusi perspektivnih, zaslužnih i vrhunskih sportista po ustanovljenim kriterijima na nivou Bosne i Hercegovine nisu garant sistemskog nagrađivanja i valorizacije sportskih rezultata, a još manje poticaj i motiv za mlade i buduće sportiste. Na nivou entiteta situacija je nešto povoljnija u smislu izdvajanja sredstava za ove namjene, ali i dalje je neujednačena i s nedovoljnim obimom podrške u nagrađivanju sportskih rezultata, a gotovo nikakva u smislu poticaja ili ozbiljnijeg sistemskog rješenja u obliku zakona koji bi prepoznao mlade talente, kvalitetne i vrhunske rezultate sportista i njihovih klubova te napravio pravednu i društveno opravdanu stimulaciju za vrhunske i kvalitetne sportiste i mlade talente. Ovo je jedan od razloga zašto u zemljama okruženja aktivni sportski staž sportista traje duže nego u Bosni i Hercegovini. S tim u vezi, potrebno je unaprijediti kriterije za status zaslužnih, perspektivnih i vrhunskih sportista na nivou Bosne i Hercegovine, a zakonima na nižim nivoima definirati nagrađivanje, stipendiranje i druge vidove finansijske pomoći i podrške sportistima za vrhunske i kvalitetne sportske rezultate, kao i stimulaciju za mlade talente.

U skladu s gornjim, SDA će se zalagati za sljedeće:

- » Inicirati donošenje zakona kojima će se na sistemski i poticajan način nagrađivati vrhunski i kvalitetni sportski rezultati, kao i definirati vidovi finansijske podrške za mlade talente u sportu za olimpijske sportove te sportove priznate i prepoznate od strane Međunarodnog olimpijskog komiteta;
- » Osigurati stipendiranje mladih talenata koji imaju realne šanse za buduće nastupe na olimpijskim igrama, svjetskim i evropskim prvenstvima – državni nivo;
- » Osigurati nagrađivanje i stipendiranje sportista koji ostvaruju vrhunske rezultate u olimpijskim sportovima i sportovima priznatim ili prepoznatim od strane Međunarodnog olimpijskog komiteta – državni i entitetski nivoi;
- » Osigurati nagrađivanje i stipendiranje sportista koji ostvaruju rezultate na nivou kvalitetnog sporta i školskog sporta – nivoi kantona i općina;
- » Osigurati što je moguće duži aktivni staž sportista koji su već pokazali kvalitete postižući iznimne sportske rezultate i motivirati mlade za organiziraniji i sistematičniji pristup bavljenju sportom.

» Profesionalni sport u Bosni i Hercegovini nije dovoljno prepoznat u zakonskom smislu. Okvirni zakon o sportu u Bosni i Hercegovini te zakoni doneseni na nižim nivoima vlasti prepoznaju u pravnom smislu profesionalni klub kao formu organiziranja, ali daljnja zakonska, kao ni podzakonska rješenja, ne omogućavaju uspješnu tranziciju iz amaterskih klubova u profesionalne klubove sa statusom privrednih društava. Ovo je poseban problem za kolektivne sportove (fudbal, košarka, rukomet, odbojka i sl.), gdje je stanje takvo da vremenom izgrađeni, renomirani sportski klubovi učestvuju u organiziranim profesionalnim ligama, ali su po pravnom statusu udruženja građana.

Isti klubovi godinama vode tešku borbu za preživljavanje u novom svijetu profesionalnog sporta i konkurencije kako unutar Bosne i Hercegovine, tako i u našem okruženju. Sadašnja javna sredstva nisu dovoljna da klubovima u profesionalnim ligama omoguće konkurentnost potrebnu javnom interesu te ovi klubovi egzistiraju zahvaljujući sponzorstvima, donacijama i prihodima od reklamiranja. S druge strane, ovaj vid profesionalnog sporta akumulirao je ogromne dugove prema državi po osnovu različitih poreznih opterećenja i sl., što se dešava permanentno jer ovakav vid organiziranja klubova u profesionalnom sportu ne omogućava interes privatnih / pravnih lica za ulaganje u klubove. Potrebno je, na principima ponude i potražnje, interesom za povrat investicije, iskazanog javnog interesa za pojedine klubove i sportove i potpunom profesionalizacijom ovog vida sportskih aktivnosti omogućiti zakonskim / podzakonskim rješenjima da pojedine grane sporta mogu biti privredne djelatnosti. Jedan igrač u fudbalu može svojim transferom u zemlju doznati znatne iznose novčanih sredstava, te stoga ovaj vid sportskih djelatnosti zavređuje punu pažnju društva i državnih institucija.

U skladu s gornjim, SDA će se insistirati na zakonskim rješenjima koja će omogućiti pretvorbu renomiranih amaterskih klubova u profesionalne klubove, a koji će svoje daljnje postojanje nastaviti kao privredna društva. Također, inicirat ćemo izmjene postojećih i usvajanje novih zakonskih rješenja s ciljem stvaranja suštinskih preduslova za istinsku profesionalizaciju sporta te kreirati ambijent da pojedine sportske grane, tj. one koje zato imaju realne preduslove, postanu dio privrede Bosne i Hercegovine i redovne platiše poreznih i drugih zakonskih obaveza.



Bolja socijalna i zdravstvena briga za mlade:

- » Usvojiti posebne politike stambenog zbrinjavanja mladih kroz povećanje sredstava poticaja za stambeno zbrinjavanje mladih;
- » Osigurati podršku mladima pri kupovini prve stambene nekretnine putem oslobađanja od obaveze plaćanja poreza na promet nekretnine čija vrijednost ne prelazi 150.000,00 KM;
- » Inicirati izgradnju stambenih jedinica za mlade uz prodaju stanova putem povoljnih kredita;
- » Omogućiti mladima do 35. godine života kupovinu ili izgradnju prve stambene nekretnine na području entiteta Republika Srpska uz dodatna budžetska sredstva iz Federacije Bosne i Hercegovine;
- » Uvesti korištenje javne imovine po principu deprecijacije iznosa naknada za mlade;
- » Izraditi programe i planove edukacije i podizanja svijesti kod mladih o zdravlju, samopregledu i redovnoj kontroli zdravstvenog stanja;
- » Izraditi naučno zasnovane programe prevencije i podrške mentalnom zdravlju mladih;
- » Izraditi naučno zasnovane programe prevencije i liječenja različitih oblika ovisnosti kod mladih;
- » Omogućiti ostvarivanje prava na zdravstveno osiguranje studentima sve vrijeme trajanja obrazovanja, nezavisno od dobne granice;
- » Osloboditi studente troškova participacije u troškovima zdravstvene zaštite;
- » Osigurati potpuno finansiranje procesa IVF u skladu sa Zakonom o bio-medicinski potpomognutoj oplodnji u Federaciji Bosne i Hercegovine;
- » Osigurati psihološku podršku mladima pri otkrivanju i liječenju neplodnosti;
- » Donijeti strateški dokument kojim ćemo podržati osiguranje mogućnosti za korištenja jaslaca i vrtića za svu djecu u Bosni i Hercegovini.





5.

POLITIKA JAČANJA KULTURE, KULTURE DIJALOGA I TOLERANCIJA I ČUVANJA MIRA U BOSNI I HERCEGOVINI

Kultura, uključujući i umjetnost kao njen ključni aspekt, jedna je od oblasti od posebnog značaja za društvo, pri čemu bez kulture nema nijednog dobro uređenog i naprednog društva. Kultura je fundamentalno važna za oblikovanje i razvoj identiteta svakog naroda, što je od vitalnog interesa posebno za tzv. male narode, a naročito za one koji iz različitih razloga nisu imali mogućnost slobodno razvijati svoju kulturu i svoj identitet. Kultura, stoga, nije „potrošačka djelatnost“, kako se to često pogrešno razumijeva, već je, naprotiv, kultura djelatnost kojom se stvaraju vrijednosti koje su od temeljne važnosti za svako društvo. Štaviše, kultura je upravo proizvođačka djelatnost na svoj način, pri čemu je usko vezana i za druge temeljne društvene oblasti, prije svega za odgoj, obrazovanje i nauku, a na poseban način i za kreativnu industriju te turizam, naročito za kulturni turizam, predstavljajući njegovu okosnicu.

U skladu s gornjim, SDA posebno se zalaže za sljedeće:

- » Kulturu pozicionirati u skladu s njenom društvenom važnošću te razvijati kulturu dijaloga i tolerancije i kulturu mira, oblikujući Bosnu i Hercegovinu kao pluralno društvo ravnopravnih naroda i građana;
- » Posvetiti posebnu pažnju kulturno-identitetskim pitanjima i problemima demografske manjine u povratničkim sredinama, naročito povratnicima u entitet RS, kao i pitanjima i problemima državljana Bosne i Hercegovine u dijaspori te sunarodnjacima u domovinskim zemljama;
- » Povećati budžete za oblast kulture na svim razinama vlasti – općinskim / gradskim, kantonalnim, entitetskim i državnim i poboljšati zakonska rješenja te institucionalne okvire i preduvjete za razvoj kulture, uključujući kreativnu industriju te kulturni turizam;
- » Pored kulturno razvijenijih centara, razvijati kulturu te stvarati kulturnu infrastrukturu i u drugim dijelovima Bosne i Hercegovine, uključujući i manje razvijene sredine, odnosno učiniti kulturne sadržaje dostupnijim cjelokupnom stanovništvu, bez obzira na mjesto života;
- » Nastaviti s aktivnostima na očuvanju, zaštiti i rekonstrukciji kulturno-historijskih objekata te uopće materijalne i nematerijalne kulturne baštine;
- » Unaprijediti uvjete za razvoj kulturnog turizma, potičući sinergiju između kulture i kulturnog turizma;
- » Tražiti rješenje za problem statusa i načina finansiranja državnih institucija kulture (Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine, Historijski muzej Bosne i Hercegovine, Umjetnička galerija Bosne i Hercegovine, Muzej književnosti i pozorišne umjetnosti Bosne i Hercegovine, Kinoteka Bosne i Hercegovine i Biblioteka za slijepa i slabovidna lica Bosne i Hercegovine) te temeljnih organizacija kulture naroda Bosne i Hercegovine s historijskim kontinuitetom rada i djelovanja (Bošnjačka zajednica kulture „Preporod“, Hrvatsko kulturno društvo „Napredak“, Srpsko prosvjetno i kulturno društvo „Prosvjeta“ i Jevrejsko kulturno-prosvjetno i humanitarni društvo „La Benevolencija“);
- » Riješiti pitanje adekvatnog smještaja Muzeja Alija Izetbegovića kao specijalizirane javne muzejske ustanove od posebnog značaja u kulturi sjećanja;
- » Inicirati osnivanje i izgradnju Muzeja odbrane Bosne i Hercegovine kao specijalizirane muzejske ustanove od posebnog značaja u kulturi sjećanja, uključujući i centralni spomenik u čast branilaca Bosne i Hercegovine;
- » Tražiti rješenja za statusna pitanja istaknutih kulturnih djelatnika, uključujući nagrade te finansijske i druge poticaje za njihov rad;
- » Unaprijediti oblast kulturno-umjetničkog amaterizma, s posebnim akcentom na aktivnosti djece, mladih i starih te ugroženih i marginaliziranih kategorija.

SA JAKOM
SDA BOSNA I
HERCEGOVINA
ĆE **SIGURNO**
BITI STABILNA
DRŽAVA

SIGURNO
— **SDA** —

ONI ĆE SE UMORITI – **MI**
SE NEĆEMO UMORITI!

SDA

SIGURNO
— SDA —